

2. *Iustorum felicitas post mortem.* Eorum opus et fructus operis est certus, stabilis, fidelis, V, 328, 2: *Impius facit opus instabile, seminanti autem iustitiam merces fidelis.* Iusti sunt in eo similes apibus, *ibid.* Merito operum mercedem a Deo reposcere possunt, XIX, 312, 2: *In reliquo reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex.* Vitam aeternam merentur ex condigno, *Psaln.* I, 452, 1, 2: *Unam peti a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini, et visitem templum eius.* Per quam aeternam in caelum ascendunt, V, 362, 2. Fabricando bonum virtutis fabricat sibi bonum gloriae caelestis, 427, 1. Iustus quomodo vix salvetur, et cur, XX, 371, 1, 2 et seq.: *Et si iustus vix salvabitur, impius et peccator ubi parebit?* Iustorum diversi sunt gradus quoad gloriam, XIII, 169, 2. Eorum dignitas est quod caelo decorem afferant, V, 308, 2. Expectatio iustorum laetitia: *Spes autem impiorum peribit.* Iustorum saturitas in caelo, XV, 447, 1.

Iustus qui in fine mundi vivent, ignis conflagrationis mundi expiabit, XX, 478, 1. Iusti non soli resurgent, XIII, 169, 1, 2. In die iudicii Christum benevolam experientur, V, 498, 2: *Indignatio regis, nuntiis mortis; et vir sapiens placabit eam.* Lucebant in iudicio, *Job*, 280, 2: *Lampas con-*

KAPPA. Kappa tria pessima quid sit, XIX, 325, 2. **KEMNITIUS.** Kemnitius immerito Vulgatam carpit, XX, 616, 2. Kemniti heretici in Sacramenta Ecclesiae calumniam, XXI, 312, 2. Kemnitius Concilium Tridentinum reprehendit, quod Pontificem doceat in voto et legibus dispensare posse, XVIII, 277, 1.

KEVAN et **KIUN.** *Kevan* et *Kiun* quale sit idolum, XIII, 589, 2; 590, 1. Idem est quod *Nephan*, eo quod idolum hoc primitus cultum ab Ismaelitis

L. L saepe mutatur in R et in alias litteras, XV, 473, 2.

LABAN. Laban persequitur Jacobum, I, 309, 1. Quid dicat Jacobo invento, et de initio pacto, *ibid.* et seq. Ad coluerit idola, 314, 2. Jacobum eludere putabat, oves separando, 303, 1, 2. Eius iniustitia, 304, 1. Laban Jacobum circumvenire studens, suis dolis est circumventus, VI, 374, 1. Laban fuit patrumfamilias speculum octplex, I, 288, 2.

LABARUM. Labarum Constantini quid, et unde sic dictum, VII, 559, 2. Qualem characterem praeterit, XXI, 261, 2.

tempo apud cogitationes divinum, parata ad temperata statum. Omnes in iudicio universali iudicabunt infideles et impios iudicio non proprio dicto VII, 339, 1: *Judicabunt rationes, et dominabuntur populis.* Proprie xpo martyres suos reges et iudices a quibus iniuste iudicati sunt, 339, 2; 379, 1: *Tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos qui se angustia vererunt, et qui abstulerunt labores eorum.* In die iudicii impios condemnabunt a quibus vexati, pios, qui sibi compassi, glorificabunt, X, 43, 2. Subsannabunt impios in iudicio, *Job*, 475, 1: *Videbunt iusti, et letabuntur, et innocens subsannabit eos.* Iusti non gaudent proprio de interitu impiorum, sed de triumpho iustitiae Dei, *ibid.* Iustorum memoria est perennis, X, 264, 1: *Vita viri in numero dierum: dies autem Israel innumerabiles sunt.* Eorum natalis communis laetitia, XVI, 43, 2 (*Vide BEATI, CAELUM, GLORIA CAELESTIS, JUDICIUM, RESURRECTIO SANCTI*).

JUSTUS (S.). S. Justus, Lugdunensis episcopus quare relicto episcopatu in eremum Aegypti concesserit, II, 386, 2.

JUSTUS ORGELITANUS. Justus Orgelitanus quomodo floruerit, VII, 463, 2.

JUVENIS, JUVENTUS (*Vide ADOLESCENS, ADOLESCENTIA*).

K

et Persis, eorum lingua dictum sit *Kevan*, vel *Kevan*, quam deinde vocem Hebraei dixerunt *Nephan*, 590, 1. Sed doctiores retinuerunt *Kevan*, vel mutarunt in *Kiun*, *ibid.* et 2.

KILIANUS (S.). S. Kiliani corpus in equili ab equis honoratum, XI, 407, 1.

KITIM. *Kitim* Cyprum et quasvis insulas significat, XIII, 455, 1, 2.

KOSAKI. Kosaki et Hiberni cur ante pugnam se vino adusto replerant, XIV, 481, 2; XVII, 92, 2.

L

LABIUM. 1. Labia sunt lingua claustra, VI, 293, 2. Labiorum tria ornamenta, VIII, 41, 2 et seq. Labia Jobi cur integra relicta sint, *Job*, 408, 2. Labia cur statim gaudium ac meror occupet, XIV, 264, 1.

2. Labium unum electum quomodo attulerit Christus suo in orbem adventu, XIV, 303, 1, 2. Labium electum quod sit, *ibid.* Labia Christi et illa ob sex analogias, VIII, 127, 2. Labium reloxum mensurarum est tropologie examan operum, XII, 801, 1. Labiorum signaculum est dicendum praemeditatio, IX, 593, 1. Labia moderans quan-

tum inde boni colligat, et non moderans, quantum mali, 599, 2. Labia contorqueus non vult agere sincerum, sed docipere, V, 512, 1, 2. Ea mordere signum est perfecte perversitatis, 225, 2 et seq. Labia dolosa execranda, *Job*, 408, 2 (*Vide LINGUA, LOQUACITAS*).

LABOR, LABORARE. I. Variat vocis laboris connotationes et symbola. — Labor praeter significationem nativam, molestiam etiam significat, V, 309, 2 et seq. Item fraudem, iniquitatem, injuriam, VI, 215, 1. *Laboris* nomine in Scriptura dicitur omne peccatum, et maxime vis et injuria, cur, XIV, 202, 1. Labor charitatis quis sit, XIX, 416, 1. Labor omnis quomodo sit in ore hominis, VII, 227, 1, 2. Laboris symbolum bos est, V, 405, 1; XII, 578, 1. Laborem perpetuum quomodo pingere Aegyptii, XII, 508, 2; 578, 1.

II. *Laboris necessitas.* Deus ab initio creavit hominem ad laborandum, *Job*, 430, 2: *Non nascitur ad laborem, et avis ad volatum.* Homo ante peccatum homo creatus est ad operationem, *ibid.* Post peccatum damnatus fuit ad laborem et dolorem, 430, 2; 431, 1. Labor post lapsum homini praecipitur ut poena, I, 109, 1, 2. *Quia audivisti vocem uxoris tuae, et comediisti de ligno, ex quo praecipitur tibi ne comederes, maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitae tuae.* Labor homini est poena post peccatum, V, 509, 1, 2. Laborandum est ut queratur victus, *ibid.*: *Anima laborantis laborat sibi, quia compulsi eum os suum, VI, 461, 2.* Labor labores parit, et hi labores sunt catenati, XIII, 482, 2. Labores sunt iusti compedes, *Job*, 491, 1. Laborare debent qui edere et discere volunt, V, 404, 2: *Ibi non sunt boves, praesepe vacuum est: ubi autem plurimum segetis, ibi manifesta est fortitudo bovis.* Non laborans non manducet, XIX, 170, 2: *Ilos denuntiabimus vobis, quoniam si quis non vult operari, nec manducet.* Labor a Cyro rege Persarum commendatus, IV, 206, 2. Gnomae de labore, XII, 578, 2.

Laborandum est a prima adolescentia, V, 458, 2; VI, 244, 1: *Præpara foris opus tuum et diligenter exerce agrum tuum, ut postea aedifices domum tuam.* Labor juvenum est, IX, 672, 2: *Quæ in juventute tua non congregasti, quomodo in senectute tua invenies?* Laborandum est quamdiu vivimus, VI, 305, 2. Labores fidelium non finiantur nisi cum vita, XX, 375, 1.

III. **LABORIS COMMODA, FRUCTUS, SIMILIQUE MOTIVA AD EUM STRENUÉ SUSCIPENDUM.** — 1. *Labore fructus temporales.* IX, 222, 1: *Non aderis laboriosa opera, et frustrationem crealam ab Allissimo.* Labor suapte natura lucrum aliquod parit, V, 628, 2: *In omni opere erit abundantia; ubi autem verba sunt plurima, ibi frequenter egestas.* Labor parit opes, imperium et bovorum operum abundantiam, V, 461, 2 et seq.: *Manus fortium dominabitur; quæ autem remissa est, tribuitur ser-*

viet; 372, 1: *Non inveniet fraudulens lucrum, et substantia hominis erit auri pretium; VI, 234: 60, 2: Noli diligere somnum, ne te egestas operum aperit oculos tuos, et saturare panibus.* Laborans labat sibi, id est animam et corporis bono, V, 510, 2: *Anima laborantis laborat sibi, quia compulsi eum os suum.* Laborans satiabitur panibus, dices conficietur inopia, VI. *Qui operatur terram suam, saturabitur panibus; qui autem sectatur olivam, replebitur egestate.* Labor continens omnes difficultates occurrentes evincit, VI, 249, 1, 2. Laborando firmus valentiores corpore et spiritu, 225, 4. Laboriosa sunt pretiosa, VII, 408, 1. Labore parva studiosius servantur, 72, 2. Labore parva non tam cito deperunt, V, 384, 2 et seq.: *Substantia festinata minuetur; quæ autem paulatim colligitur manu, multiplicabitur.*

2. *Laboris fructus spirituales.* Primo. *Labore dignitas et gloria,* V, 428, 1: *In omni opere erit abundantia; ubi autem verba sunt plurima, ibi frequenter egestas;* XII, 578, 1. Labor est gloria animæ ejusque dignitati congruus, IX, 384, 2: *Melior est qui operatur, et abundat in omnibus, quam qui gloriatur, et eget pane.* *Fili, in mansuetudine serva animam tuam, et da illi honorem secundum meritum suum.* Labor proprius nobilitat, non labor avorum, V, 354, 2: *Melior est pauper et sufficiens sibi, quam gloriosus et indigens pane.* Laborans sibi sufficiens melior et nobilior est splendido et egente domi, 353, 2 et seq. Labor tenuium potior est otio inertis divitum, 291, 2: *Opus iusti ad vitam, fructus autem impij ad peccatum.* Laboriosus vocari potest vir robustus, VI, 98, 2: *Cogitationes robusti semper in abundantia, omnis autem piger in egestate est.*

Secundo. *Labore virtutes parit.* Labor concupiscentiæ minuendæ conducit, V, 509, 1. Labore paranda sunt virtutes, 291, 1. Virtutum et sapientiam parit, V, 157, 1; IX, 404, 2: *Vestigium cordis boni, et faciem bonam difficile invenies, et cum labore.* Labor omnia vincit, V, 59, 1: *Si quæsieris eam [sapientiam] quasi pecuniam, et sicut thesauros effoderis illam, tunc intelliges timorem Domini, et scientiam Dei invenies;* VI, 461, 2. Labore modico sapientia paratur, X, 559, 2: *Inclinavi modice animam meam, et excepi illam [sapientiam].* Labor lætitiâ parit, *Job*, 536, 2. Labor est lux mentis, 694, 2: *In manibus abscondit lucem, et præcipit ei ut rursus adveniat.* Annuntiat de ea omnia suo, quod possessio ejus sit, et ad eam possit ascendere. Labor continuatus dulcescit, V, 458, 2. Hujus vite felicitas in honestis laboribus sita est, *Job*, 431, 4. Labor conjunctus cum voluptate, *ibid.*, 2.

Tertio. *Labore emittur catum;* VI, 501, 1, 2: *Possido sapientiam, quia auro melior est; et acquirere prudentiam, quia pretiosior est argento.* Laborandum in hac vita, ut in altera glorie opes comparemus, 291, 4: 376, 2 et seq.: *Nulli et non vult*

3° *Libri boni quam utiles.* Libri sunt optimi consiliiarij, X, 251, 2: *A consiliario serva animam tuam. Prius scito quæ sit illius necessitas. Libri vult doctores moti et oblivioni medicamentum.* Job, 208, 2: 209, 1: *Interroga generationem pristinam, et diligenter investiga patrum memoriam. Hesterni quippe sumus, et ignoramus quantum sicut umbra dies nostri sunt super terram. Et ipsi docebunt te; loquentur tibi, et de corde suo proferent eloquia.* Libri libere monent reges et principes, XXI, 101, 4. Librorum piorum lectio vel auditio ossa impingat, V, 475, 2: *Luz oculorum lætificat animam; fama bona impingat ossa.* Libros sacros legere quam sit utile, XVII, 205, 4 (*Vide SCRIPTURA SACRA*). Librorum plurium comoda, VII, 409, 4, 2.

4° *Librorum malorum lectio fugienda.* Librorum multorum incommoda, VII, 409, 1: *Faciendi plures libros nullus est finis.* Libros antiquam edantur, examinari voluit Plato, XIX, 289, 1, 2. Libri hæretici non sunt legendi, vetante Apostolo et Conciliis, 144, 2: *Omnia autem probate, quod bonum est tenete;* 289, 2: *Profana autem et vaniloquia devota: multum enim proficiunt ad impietatem, et sermo eorum ut cancer serpit.* Eos legentes incurrit censura ecclesiastica, 289, 4. Libri hæreticorum quam noxii, et fugienda ut pestes, XX, 637, 1: *Si quis venit ad vos, et hanc doctrinam non afferit, nolite recipere eum in domum, nec Ave ei dixeritis.* Libri hereticorum sunt velut lenis, eorum lectio quam sit noxia, V, 179, 1: *Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant? aut ambulare super prunas, ut non comburantur planta ejus? Libris impiis nihil detestabilius, 282, 1: Memoria iusti cum laudibus; et nomen impiorum putrescit.* Libri magici, mathematici et hæretici comburendi sunt, XVII, 356, 2: *Multi autem ex eis, qui fuerant curiosa sectati, contulerunt libros, et combusserunt eorum omnibus.*

5° *Liber legis apud Hebræos.* Liber legis in lustrationibus Moysis cum sanguine aspergeretur, XIX, 643, 2. Liber legis tempore Josiam inventus, IV, 81, 4, 2. Exemplaria libri legis exstant multa apud Judeos, *ibid.* Per librorum legis expansionem qui intendere Judæi, IV, 427, 2. Liber *Deuteronomij* militibus ad bellum cantibus legi solitus, 538, 1. In eujus libri capite de Christo sit scriptum, XIX, 455, 4.

6° *Liber de quibus in Scriptura mentio fit et quæ non extant.* Liber bellorum Domini quis fuerit olim quem citavit Moyses, II, 306, 2. Quis liber dicitur ascensio Moysis, II, 536, 2. Liber iustum intercedit, III, 63, 2. Liber Henoch olim extitit purus, sed postea corruptus est, XX, 677, 2. Quos errores continet, *ibid.*

7° *Libri canonici Scripturæ.* Primo. Libri canonici sacre Scripturæ duplicis generis sunt, IX, 45, 1; XX, 496, 4. Libri omnes Scripturæ unus liber

sunt, IX, 342, 4. Libris suis scriptores sancti nomen non præfixerunt, X, 548, 2.

Secundo. *Liber Josue.* Cur liber hic inscribitur Josue, III, 1, 4. An liber hic sit canonicus sacre Scripturæ, *ibid.*, 2. Quis sit libri auctor, *ibid.*, Quo sit libri hujus materia et argumentum, 2, 2. Quo anonorum gesta hic liber complectatur, 3, 4. Libri Josue interpretes, 3, 2 (*Vide Josue*).

Tertio. *Liber Judicum.* Cur hic liber Judicum dicatur, III, 109, 1. Canones libro Judicum proprii, III, 4, 2. (*Vide Juices*).

Quarto. *Libri Regum.* Librorum Regum ordo cum aliis Scripturis, III, 250, 1, 2. Utilissime leguntur a principibus, 251, 1. Eorum auctor, *ibid.*, 2. Libros Regum an scripserit Jeremias, XII, 2, 2.

Quinto. *Libri Esdræ.* Liber primus Esdræ et Nehemie sunt proto-canonicus, cur, IV, 199, 2. Tobias vero, Esther, Judith et Machabæorum deuterocanonici, *ibid.* Tertius et quartus Esdræ sunt apocryphi, 200, 1; 261, 1, 2. Liber Nehemie cur dicatur secundus Esdræ, 200, 1. Libri primi Esdræ auctor est Esdras, secundus Nehemias, *ibid.* Liber quartus Esdræ a multis SS. Patribus subinde citatur quasi canonicus, IV, 201, 1. Nihilominus est apocryphus, *ibid.*, 2. Liber primus Esdræ continet liberationem Judæorum et Babylone per Cyrum. Nehemiam reedificationem Jerusalem, *ibid.*, 4. Liber tertius Esdræ majoris est auctoritatis quam historie Livij, Sallustij, etc., 262, 1. Caraliquipue assentant canonicum tertij ordinis, *ibid.* De quarto plus est difficultatis, variisque contra ejus auctoritatem objeuntur, *ibid.* et 2. Non est Thalmædicus, 263, 2. Cur ei etiam sua videatur concedenda auctoritas, *ibid.* Fuit scriptus ante Apocalypsin S. Joannis, qui ad eum alludit, 264, 1. Quis ejus sit auctor, incertum, *ibid.*, 2. Fuit scriptus in captivitate Babylonica, 263, 2.

Sexto. *Liber Tobie.* Liber Tobie licet olim habitus sit aliquibus Patribus pro non canonico, jam tamen est canonicus, IV, 265, 1. Ejus argumentum, *ibid.*, 2. Est historia, non comœdia, chaldaice scripta, *ibid.*, 266, 1. Idque in Assyria, *ibid.* Quis sit ejus auctor, *ibid.* Quinam in hunc scripserint, *ibid.* (*Vide Tobias*).

Septimo. *Liber Judith.* Liber Judith est canonicus, chaldaice scriptus, IV, 313, 1. Ejus argumentum et partes (*Vide Juern*).

Octavo. *Liber Esther.* Libri Esther materia, IV, 357, 1. Auctor hujus libri quis sit, an sit Marдохæus, IV, 358, 4, 2. Libri Esther interpretes, 359, 2 (*Vide Estiran*).

Nono. *Libri Machabæorum.* Liber primus et secundus Machabæorum apud Hebræos non sunt canonici, cur, IV, 303, 1. Neque tertium et quartum ut canonicos admittit Ecclesia, *ibid.* Libri primi quis sit auctor, *ibid.* et 2. Item secundus, *ibid.*, 484, 2: 506, 2: 556, 1. Utriusque idem est argumentum, 403, 1; 506, 2. Liber primus complectatur

gesta anonorum circiter sexaginta, IV, 403, 2. Uterque extitit hebraice, *ibid.*, 2. Librorum Machabæorum ordo et conexio, 409, 1, 2. Libri Machabæorum non censentur inter hagiographos, sed inter historicos, X, 179, 1; 572, 2. Liber tertius non est canonicus, habet tamen suam auctoritatem, IV, 568, 1. Ordine chronologico ponendus foret ante primum, *ibid.* Ejus argumentum, *ibid.* Quo sensu S. Clemens eum canonicum nominet, *ibid.*, 2. Libri quarti argumentum, 569, 4, 2. Est incerti auctoris, *ibid.*

Decimo. *Libri Salomonis.* Libris tribus *Proverbiis*, *Ecclesiaste*, *Cantico canticorum.* Salomon sapientiam suam tradidit, VI, 164, 2. Librorum trium Salomon argumentum, V, 1, 2. Idem mystice explicati, 2. Eorum ordo quoad scriptiorem, 6, 2.

8° *Libri apocryphi de quorum auctore dubitatur.* Liber *infantia Salsatoris* fabulosus et mendax, est ab hæreticis confictus, XVI, 332, 4; 479, 4. Liber *Pastoris* cur inter apocryphos numeretur, XVII, 375, 2.

9° *Libri SS. Patribus vel scriptoribus ecclesiasticis assignati de quibus dubium existit.* Libri de *Locis hebraicis* auctor est Eusebius, non S. Hieronymus, II, 44, 2, 2. Liber in *Job*, an sit proprie Origenis, XII, 523, 2. Liber *Questionum Novi et Veteris Testamenti*, an sit S. Augustini, V, 392, 2. Liber *Hypognosticon* an sit ejusdem S. Doctoris, X, 324, 2. Item liber de *Spiritu et Anima*, 373, 2. Item liber de *Mirabilibus sacre Scripturæ*, XX, 443, 2. Liber de *Sina et Sion*, an sit S. Cypriani, *ibid.* Liber de *Ordine vite*, an sit S. Bernardi, X, 154, 2. Liber de *Penitentia* quis sit auctor; videtur Victoris Carthagensis episcopi, IX, 479, 2. Liber præcipuus S. Bonaventuræ qualis, VII, 555, 2 et seq. Liber memorie summi pontificis quis sit, XIV, 603, 1.

Liber expensarius debet esse clarus, et non obfuscat, X, 360, 1.

10° *Libri vocis symbolica acceptio.* Primo. Liber divinitatis mundus dicitur est a S. Antonio, XIV, 509, 2. Liber memorie Dei est liber vite et cœli, XIV, 602, 2.

2° *Secundo.* Liber significat Dei mentem, voluntatem et decretum, XIII, 413, 2. Liber vite quid sit, I, 729, 4, 2. Liber vite est ipse Christus, ejusque vita, XIII, 95, 4, 2. Liber vite idem est quod distincta Dei præsentia, memoria, prædestinatio, XVI, 449, 1. Est duplex vite liber, unus perfectus et completus, alter conditionatus, 149, 2. Liber vite est catalogus prædestinatorum ad vitam æternam, XVIII, 24, 4; XIX, 59, 1. In eo quis dupliciter scribi dicitur, XIX, 59, 2. De libro vite diversimode quis dicitur, XXI, 70, 4. In eo dupliciter sancti scribuntur, *ibid.* Is quis dicatur, 359, 2. Liber vite et mortis et in Deo, quomodo, XII, 518, 2. Quis sit liber mortis Deo, XIX, 59, 1. Liber triplex est in Deo, XII, 518, 4. Liber triplex est in judicio Dei, XIII, 94, 2. Librum computum cum

Deo quisque habet, XIX, 67, 2. Libri aperti in judicio pendendi qui sint, XXI, 358, 2 et seqq. Libri aperti in judicio Deo quid significant, XII, 92, 2 (*Vide Jernicus*). Liber viventium et iustorum quis dicatur, *Psal.* 1, 450, 4. Libro oculis et accepto consecrabatur aliquando prophetae et doctores, XII, 517, 1.

Liber signatus quem vidit Joannes, fuit involutus ut mappa geographica, XXI, 417, 4. Liber obsequatus erat symbolum antiquitatis, XIII, 173, 2. Liber signatus quem vidit Joannes an fuerit signatus arcanis characteribus, XXI, 418, 4. Quid per eum intelligatur, 1 et seqq. Est a suis sigillis distinguendus, *ibid.* Ipse est apocalypsis cum mysteriis et oraculis in Dei præsentia contenta, 120, 1. Quid in eo continetur, *ibid.* Non poterat legi nisi reseratis omnibus sigillis, 120, 2. Quomodo esset scriptus intus et foris, 121, 1. Sensim est ab Agno aperatus, 127, 4. Ob eum reseratum omnes angeli et creaturae Deum laudantur, 133, 4; 134, 1, 2. Eo graviora mala continebantur, quam sigillis, 231, 1. Nec eadem erant, hinc Joannes tam vidit librum apertum, quam sigilla reserata, 219, 2.

LIBER, LIBERTAS, LIBERUM ARBITRIUM. N. B. Multiplex libertas distinguitur: *prima*, libertas nature, que opponitur necessitati naturali, factique liberum arbitrium; *secunda*, libertas moralis, que opponitur peccato, factique iustum et sanctum; *tertia*, libertas spiritualis ex perfecta charitate que foras mittit timorem; *quarta*, cœlestis que opponitur morti et æternis hujus vite, factique beatum; *quinta*, libertas civilis, que opponitur servituti civili mancipiorum, XVIII, 114, 4, 158, 2; *sexta*, libertas politica, que est potestas jura sua exercendi illesis aliorum juribus. De hac ultima libertate nihil fere hic dicendum.

LIBERTAS DEI (Vide OMNIPOTENTIA).

1. **LIBERTAS NATURE** seu **LIBERUM ARBITRIUM.** — 1° *Quid sit libertas.* Libertatis origo est facultas consultantur et eligendi bonum vel malum, IX, 448, 1 et seqq.: *Deus ab initio constituit hominem, et reliquit illum in manu consilii sui.* Libertas omnis est in voluntate, et a voluntate, XX, 57, 2. Per ipsum fit ut non agamus ut bruta, XVIII, 24, 2. Per liberum arbitrium licent que expeditur, 293, 2: *Omnia mihi licent, sed non omnia expeditur.*

2° *Deus hominem libertate prædium creavit,* I, 74, 4; IX, 448, 1. Homini vix creato Deus dat præceptum ut probet obsequium, imponit legem ut exploret hominis voluntatem, et in eo quis erit libertatis usus, I, 90, 2. Postquam mandatum præterierit, multiplex homini pena indigitur, ex qua necessario hominem fuisse liberum eductur, 107, 2; 108, 4, 2.

3° *Post lapsam Adæ, liberum arbitrium homo nullatenus amisit.* Liberum arbitrium probatur, I, 116, 2: *Quare iratus es? et cur concidisti facies tua (dixit Dominus ad Cain)? Nonne si bene egeris, recipies; sin autem male, statim in foribus peccatum*